

Som et bidrag til diskussionen på Selvstyrekommissionens midtvejskonference fremlagde arbejdsgruppen 4 forskellige modeller for det udenrigspolitiske. Modellerne blev i oplægget beskrevet som Den minimalistiske Model, Den elementært nødvendige Model, Den nuværende Model og Den internationalt aktive Model. For en uddybning af indholdet af modellerne henvises til dokumentet, der blev forelagt konferencen.

5.1 Diskussionen på Midtvejskonferencen

Både i gruppearbejdet og i plenum på midtvejskonferencen kunne man konstatere en stærk interesse for øget grønlandsk kompetence i udenrigsforhold, men der blev også givet udtryk for det synspunkt, at der var så mange indenrigsproblemer der skulle løses, at det måtte have første prioritet. Som en fælles konklusion i gruppearbejdets rapport til plenum under-stregedes, at indenrigspolitikken er udgangspunktet for udenrigspolitikken. En realisering af de ønsker, som kom frem på midtvejskonferencen, peger på mange måder på model 4: Den internationalt aktive Model, uden at der blev taget stilling til indenfor hvilken tidshorisont, man forestillede sig den realiseret.

5.2 Status for arbejdsgruppens overvejelser

5.2.1 Kompetence, rolle og handlemuligheder

Som nævnt i indledningen er udgangspunktet i kommissoriet at se på kompetence, rolle og handlemuligheder for Grønlands optræden på den internationale scene.

Anorakrapporten har afdækket **den juridiske kompetencefordeling** således som den fremtræder i dag, men både i Anorakrapporten og efterfølgende i arbejdsgruppens arbejdsrapport nr. 1 er det godtgjort, at spørgsmålet om den udenrigspolitiske kompetence i juridisk forstand på en række punkter ikke i praksis sætter snævre grænser, hvorfor arbejdsgruppen som sin første konklusion har foreslået, at juraen i en ny selvstyrelov bringes i overensstemmelse med virkeligheden, dvs. den eksisterende fortolkning af dagens retstilstand.

Dette betyder, at den faktiske juridiske kompetence som minimum skal lovfæstes som tilhørende Grønland. Ligeledes bør man sikre sig, at der til stadighed kan overføres rettigheder til et selvstyrende Grønland, når der opstår behov herfor.

Som anført ovenfor drøftede man på seminaret muligheden for at finde en anden model end den situation, hvor enten Rigsmyndigheden eller Grønland bestemmer og udfører en konkret udenrigspolitisk handling, og der blev henvist til EU's Solana-model.

Man kan teoretisk forestille sig, at denne problemstilling er aktuel på de områder, hvor rigsmyndighederne forvalter statsanliggender i Grønland, og hvor rigsmyndighederne **ikke** er villige til eller **ikke** har juridisk mulighed for at overlade kompetencen til hjemmestyret eller et nyt selvstyre system. Hvor rigsmyndighederne har kompetencen er modellen interessant set fra en grønlandsk synsvinkel, fordi det kunne være en måde at få politisk indflydelse på, som man ellers ikke ville kunne få. Hertil kommer dog at man bør være opmærksom på, at der heller ikke er noget principielt i vejen for, at systemet vil kunne anvendes på et område, som Grønland har fået overdraget. Den modsatte situation er tænkelig i de tilfælde, hvor man fra grønlandsk side skønner, at det vil være for omkostningsfuldt politisk og/eller økonomisk at løse en konkret opgave. Der kan være politiske situationer, hvor det kan være en fordel at lade Kongeriget sidde med delegationsledelsen.

Dette ville i rigs fællesskabet betyde, at man i en konkret sag blev enige om hvem (en dansk minister eller et grønlandsk landsstyremedlem) der skulle udføre den pågældende udenrigs-politiske aktivitet, og at dette så skulle ske med reference til begge parter ud fra et fælles aftalt mandat. Organisatorisk kunne man (som nævnt ovenfor) forestille sig en særlig enhed i Udenrigsministeriet til at forberede sådanne udenrigspolitiske sager. Denne enhed skulle, hvad politisk mandat, angår være underlagt en sådan fælles dansk/grønlandsk ledelse. Enheden skulle i alle andre praktiske spørgsmål være en del af Kongeriget Danmarks udenrigstjeneste, hvorved man også fastholder adgangen til, at kunne trække på hele ministeriets faglige ekspertise.

Arbejdsgruppen mener, at dette forslag fra seminaret udgør et interessant bud på en anden måde at samarbejde på i udenrigspolitiske spørgsmål. Arbejdsgruppen peger dog samtidig på, at en sådan fælles

beslutningsproces i nogle situationer kan føre til en mere tung arbejdsgang.

Endelig kan det anføres, at arbejdsgruppen tidligere vedrørende handlemuligheder har anført, at Grønland har muligheder for at fremføre politiske synspunkter på det generelle udenrigspolitiske område over en bred front, såfremt man beslutter sig til at udforme en politik og afsætte de fornødne ressourcer til dens gennemførelse.

Kompetence forstået som faglig viden og indsigt kan man i princippet opbygge uafhængigt af rigsmyndighederne, medens rolle og handlemuligheder ud over egen indsats også er afhængig af de juridiske spilleregler og rigsmyndighedernes indstilling, samt af accept fra Grønlands modparter i forhandlingerne. Det gælder både på "tomandshånd" og i internationale organisationer.

(Note: Se Bilag 2 til dette bilag. Bilaget er medtaget som et eksempel på alle de dele af en international forhandlingsproces, som delegationen skal beherske. Dette er sket med fiskeriforhandlinger som eksempel.)

Som nævnt ovenfor har arbejdsgruppen i anden sammenhæng peget på, at man burde kræve en grønlandsk indflydelse i rigsinstitutioners ledelse, når disse har væsentlig betydning for Grønland (jvf. afsnit 4.2.2.), og som under en ny selvstyrelov ikke overtages fuldt ud af en ny grønlandsk myndighed. Denne tanke om at få større indflydelse på anvendelsen af en rigsfællesskabsressource kunne man også forestille sig gennemført i relation til den generelle udenrigspolitik. Dette kan ske på to måder, enten ved at Grønland bliver repræsenteret i den overordnede ledelse for den pågældende institution, eller ved at der bliver givet mulighed for, at man fra grønlandsk side kunne rekvirere bestemte udredninger og få spørgsmål belyst. På institutionsområdet er tidligere nævnt DMI, men man kunne også forestille sig en opgradering af deltagelsen i DUPI, hvor Grønland kunne ændres fra at være med i repræsentantskabet til, at KVUG i mangel af et grønlandsk forskningsråd kunne indstille et medlem på linie med de to danske forskningsråd, der er nævnt i loven. I forbindelse med en ny selvstyrelov kunne man endvidere forstille sig en nærmere fast adgang til at rekvirere undersøgelser fra DUPI til brug for det politikforberedende arbejde i den grønlandske forvaltning.

Ved at kunne benytte sig af rigsmyndigheder i det forberedende arbejde kunne man fra grønlandsk side få etableret et beslutningsgrundlag uden først selv at skulle etablere kompetencen på området og derefter udføre opgaven. Man kan *„nøjes“* med at være i besiddelse af den viden, der skal til for at stille opgaven, således at kravet til den grønlandske side ville være, at man skulle være i stand til at stille opgaven og udnytte resultaterne.

(Note: Med råstofforvaltningens overførsel til Grønlands Hjemmestyre blev den trækingsret på faglig bistand, som råstofforvaltningen havde haft på DMU/Arktisk afdeling, overført til Råstoffdirektoratet.)

Hvordan Grønlands rolle og handlemuligheder er i det internationale samarbejde afhænger i første omgang af, om man har den juridiske kompetence eller ej. Men med den juridiske kompetence følger en forpligtigelse og en ret til at agere, som medfører at man ofte har en mere udfarende rolle og flere direkte handlemuligheder i forhold til andre landes repræsentanter i konkrete situationer. Man kan dog deraf ikke slutte, at hvis man er uden juridisk kompetence, så er man også uden handlemuligheder. I den situation, hvor kompetencen f.eks. er en rigsmyndigheds, har Grønland for det første muligheden for at påvirke rigsmyndigheden og forsøge at gøre Grønlands politik på området til hele Kongeriget Danmarks politik. I den udstrækning det ikke lykkes fuldt ud, og man stadig føler, at man har behov for at føre sine synspunkter frem kan dette ske på anden måde gennem offentligheden.

Næst efter kompetencespørgsmålet er det afgørende punkt, når man drøfter handlemuligheder, de økonomiske ressourcer, man lægger bag sin indsats. Hertil kommer den måde man organiserer sit arbejde på. Arbejdsgruppen har tidligere påpeget, at Grønland i dag er nået meget langt i den praktiske politik, og dette er ikke sket på baggrund af øgede formelle kompetencer, men på baggrund af en politisk/administrativ indsats, som i mange tilfælde har lobbyvirksomhedens karakter. Denne erfaring må efter arbejdsgruppens opfattelse også afspejle sig i den måde man fremover tilrettelægger det udenrigspolitiske arbejde på. I de modeller som arbejdsgruppen fremlagde på midtvejskonferencen, angav arbejdsgruppen, at man f.eks. anså den eksisterende model for at være økonomisk trængt i forhold til de politiske ambitioner den skulle løfte. Specielt har man ikke set nogen indikation på, at der for nærværende er taget initiativ til at afsætte de

ressourcer, der er nødvendige for, at man kan møde den udfordring der ligger i en helt ny måde at forhandle EU-aftaler og projekter på ud over en ad hoc bevilling for 2002.

5.2.2 Tidsperspektivet

Som det er fremgået af ovenstående har udenrigsområdet udviklet sig fra en meget beskeden start i begyndelsen af 80'erne til dags dato med et Udenrigskontor med 2 repræsentanter i udlandet og medarbejdere i København samt direktoraternes internationale aktiviteter, i alt opgjort til 29 årsværk (jvf. punkt 3 ovenfor). Arbejdsgruppen har tidligere påpeget at udfyldelse af det eksisterende udenrigspolitiske råderum vil kræve en ressourcemæssig styrkelse af udenrigsområdet. Hertil kommer de nye udfordringer som et selvstyrende Grønland vil stå overfor. Her skal særligt peges på det sikkerhedspolitiske område. Dette indgår i dag kun i Udenrigskontoret med begrænset sagsbehandlingstid. Endvidere følger behovet for en styrkelse af den grønlandske indsats på bæredygtighedsområdet incl. det internationale miljøområde (arbejdet for at fastholde Grønland og grønlandske farvande som et rent område, hvorfra der kan eksporteres rene fødevarer). Vigtigt er også det handelspolitiske og økonomiske samarbejde, hvor aftaler (EU, OLT og WTO mv.), der skal sikre fortsat udvikling af nye markeder for det grønlandske erhvervsliv, skal etableres og fastholdes. Et selvstyrende Grønland vil i højere grad selv skulle være tilstede på pladsen i det internationale samarbejde for at kunne fremføre sine synspunkter.

Erfaring fra anden organisationsopbygning tilsiger, at man med fordel kan planlægge en aktivitetsudvidelse over en årrække. Derved kan rekruttering af nyt personale og efteruddannelse finde sted i takt med at de nye opgaver sættes i gang. Det politiske niveau kan foretage en prioritering af aktiviteterne m.h.t. hvilke områder der skal styrkes på kort, mellemlangt og langt sigt. I en grønlandsk sammenhæng skal yderligere peges på at en planlagt udvikling styrker muligheden for at rekruttere, fastholde og udvikle personale, der på forhandlingsniveau behersker et eller to af de sprog, der anvendes i det internationale samarbejde. Hertil kommer at det vil kræve tid at udvikle nye samarbejdsformer med rigsmyndighederne under de ændrede juridiske kompetenceforhold.

På denne baggrund finder arbejdsgruppen, at man med fordel kan se udviklingen af et selvstyrende Grønlands udenrigstjeneste over en årrække, hvor man så lægger de forskellige udvidelser af aktiviteterne ind i et tidsforløb.

5.2.3 Den fremtidige udenrigsorganisering

Arbejdsgruppen har noteret sig at interessen på midtvejsseminaret i stor udstrækning koncentrerede sig om model 4 i det fremlagte papir jvf. ovenfor. Hertil kommer at arbejdsgruppen ifølge sit kommissorium har i opdrag at overveje det eksisterende system set i relation til ønskerne til ændringer. Arbejdsgruppen har i Arbejdsrapport 1 foreslået ændringer af såvel formelle relationer til rigsmyndighederne i en ny selvstyrelov som den praktiske gennemførelse i hjemmestyrets egne myndigheder og institutioner. Disse forslag vil også betyde ændringer i ressourcer og organisation.

Hjemmestyret har siden sin start været i konstant udvikling, og Arbejdsrapport 1 har dokumenteret, hvorledes udenrigsområdet i dag er en integreret del af det politiske arbejde i Grønland. Den årlige udenrigspolitiske redegørelse til Landstinget demonstrerer en omfattende udenrigspolitisk kontaktflade, men samtidig er arbejdsgruppen i sin gennemgang til stadighed blevet erindret om, at der mangler de økonomiske og personelle ressourcer, som skal til for at føre alle dele af politikken ud i livet.

Arbejdsgruppen antager som allerede nævnt som sin grundlæggende præmis at styrkelse af den udenrigspolitiske indsats (generelt incl. handel, miljø, sikkerhed, kultur osv.) er en forudsætning for at et selvstyrende Grønland kan være synligt i det internationale arbejde, og for at grundlaget for en tilfredsstillende økonomisk udvikling i landet kan støttes. Den fagligt funderede udenrigspolitiske indsats bør fortsat ske med udgangspunkt i de ansvarlige direktorater, medens Udenrigskontoret varetager de generelle udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål. Det forekommer dog væsentligt, at Udenrigskontorets stilling styrkes både med hensyn til beføjelser og ressourcer. Man kan i denne forbindelse pege på, at en politisk styrkelse af udenrigsområdet kunne ske ved at dette område fik sit eget direktorat.

Som anført ovenfor har arbejdsgruppen konstateret, at det har været svært for især de nye tilkomne direktorater på den udenrigspolitiske scene at få de nødvendige ressourcer afsat til arbejdet. Det er

arbejdsgruppen opfattelse, at den politiske ledelse bør være opmærksom på at udenrigsområdet i direktoraterne trænger til et ressourcemæssigt løft, hvis man fortsat ønsker at Grønland skal kunne varetage sine interesser og leve op til sine forpligtelser overfor samarbejdspartnere.

Udenrigskontorets medarbejdere i København og de personer, der gennem Udenrigsministeriet er udstationeret i Bryssel og Ottawa udgør en vigtig del af det daglige arbejde på udenrigsområdet. Den øjeblikkelige økonomiske prioritering, der har medført beslutningen om berostilling af posten i Ottawa pr. 31. august 2002, bør efter arbejdsgruppens opfattelse snarest revideres ud fra et mere generelt politisk behov for at være repræsenteret i Nordamerika. Under hensyn til Grønlands aktive deltagelse i arbejdet med menneskerettigheder særligt i relation til oprindelige folk, samt i øvrigt Grønlands interesse i at være repræsenteret i Nordamerika, mener arbejdsgruppen at Grønland snarest bør have en medarbejder placeret i New York. Placeringen kan ske ved Danmarks FN-mission eller ved Generalkonsulatet afhængigt af medarbejderens endelige arbejdsbeskrivelse. Medarbejderen bør være sideakkrediteret i Washington og Ottawa, således at landsstyrets interesser kan blive varetaget på disse pladser, når behovet måtte opstå. Arbejdsgruppen finder anledning til at understrege, at der er væsentlig forskel hvorpå den måde Grønland er repræsenteret i Bryssel og Ottawa, sammenlignet med København. Medarbejderne i udlandet er undergivet den generelle instruks fra Udenrigsministeriet og optræder under dansk overhøjhed. Udenrigskontorets ansatte i København er ikke undergivet nogen dansk myndighed, men optræder altid både i forhold til danske og udenlandske repræsentanter i København under „Grønlands flag“. Arbejdsgruppen har noteret sig, at repræsentationen i København er blevet nedtonet i de senere år, bl.a. markeret med omdannelsen af direktørstillingen på Danmarkskontoret til en repræsentationschefstilling med kun rent repræsentative pligter. Arbejdsgruppen forudser, at det kan være hensigtsmæssigt i praksis at opprioritere repræsentationen i København, bl.a. for at kunne gøre Grønland mere synlig overfor de udenlandske repræsentationer i Danmark som led i en markering af et øget selvstyre.

(Note: EU er Grønlands hovedmarked. Danmarkskontoret får i dag papirer vedrørende en række af Statens EU specialudvalg, som behandler implementering af EU lovgivning i Danmark. Man kan ikke se bort fra at behovet for at styrke indsatsen på dette punkt kan blive aktuelt. Dette skal også ses i sammenhæng med om det lykkes at få fremmet arbejdsgruppens forslag fra Arbejdsrapport 1 om at relevante danske ministerier udpeger en Grønlands ansvarlig på passende niveau.)

Hertil kommer at ændringer i samarbejdsformer, f.eks. regelmæssig deltagelse i relevante fora under rigsmyndighederne på det sikkerhedspolitiske område vil stille større krav til tilstedeværelse i København.

(Note: Arbejdsgruppen forudsætter at direktøren i Direktoratet for Udenrigsanliggender på embedsmandsniveau er øverste kontaktperson i Grønlands Hjemmestyre, men at deltagelse i møder i København kan ske ved repræsentationschefen i København.)

Arbejdsgruppen har ikke for nærværende konkrete forslag til yderligere international repræsentation, bl.a. fordi man finder, at der på kort sigt er behov for styrkelse af Udenrigskontoret i Nuuk. Men man finder dog, at der kan være grund til at holde øje med om den øgede aktivitet på østkysten, herunder ikke mindst i forbindelse med ændringen af Nationalparkens status, giver øgede aktiviteter her (forskning såvel som turisme), hvor Island er udgangspunktet. Dette skal også ses i sammenhæng med et politisk ønske om øget fokusering på relationen til Island og Vestnorden, som på sigt kan føre til en vurdering af, om en repræsentation på Island kan komme på tale.

Ud fra en overordnet betragtning må Udenrigskontoret omdannes til et direktorat under landsstyreformanden. Dette skal primært ske for få tillagt en generel beføjelse til at sikre opfølgning af landsstyrets tværgående beslutninger på det udenrigspolitiske område og for at styrke Udenrigskontorets status i organisationen. Organisationens skal samtidig kunne håndtere de øgede forventninger om øget aktivitet, som omverdenen vil stille, hvorfor udvikling af viden og øget faglig kompetence bliver central for organisationen. Hertil kommer at det sikkerhedspolitiske område som følge af politiske krav må forventes at skulle udbygges.

En omdannelse af Udenrigskontoret til et direktorat indebærer en styrkelse af funktioner vedrørende bæredygtig udvikling, handelspolitiske og økonomiske spørgsmål (især EU og WTO) samt FN og menneskerettighedspolitiske funktioner (Oprindelige Folk). Der skal endvidere være ressourcer til

medarbejdere, der beskæftiger sig med forsvars- og sikkerhedspolitiske spørgsmål, således at der kan ske en relevant grønlandsk sagsforberedelse i forhold til den forventede øgede politiske aktivitet på området. Videre bør organisationen udvikles til at kunne håndtere styring af konsulenter, der skal lave oplæg til projekter i henhold til opdelingen af den næste økonomiske aftale med EU i en fiskeridel og en projektdel. Et andet vigtigt element i det fremtidige udenrigsarbejde er en styrkelse af den traditionelle indsamling, bearbejdning og formidling af relevant information til den politiske beslutningsproces. Ved brugen af konsulenter og informationsindsamlere skal man til stadighed overveje om dette nødvendigvis skal ske med fysisk udgangspunkt i Nuuk, eller det kan gøres billigere ved hjælp af folk der befinder sig andre steder. Som tidligere nævnt var Grønland i 70'erne aktiv i oprettelsen af ICC, og denne organisation opererer nu i flere internationale fora. Udenrigskontoret skal også håndtere landsstyrets samarbejde med ICC, og man bør efter arbejdsgruppens opfattelse fortsat være opmærksom på, hvornår det er hensigtsmæssigt at udnytte den naturlige arbejdsdeling, der ligger i at hjemmestyret er repræsenteret på regeringssiden i internationale forhandlinger og ICC på NGO-siden.

(Note: ICC betegnes i dag ofte som en IPO: Indigenous Peoples Organisation. Disse organisationer udgør en særlig del af det meget omfattende NGO-miljø, som præger det internationale samarbejde.)

Man kunne tænke sig at det nye udenrigsdirektorat blev struktureret med en generel udenrigspolitisk enhed (nordisk, arktisk, FN og oprindelige folk), en sikkerhedspolitisk enhed (USA, NATO mv.) og en miljø, handels- og udenrigsøkonomisk enhed (EU, WTO mv.). Den endelige udformning vil også afhænge af, hvorledes man konkret skal samarbejde med rigsmyndighederne om spørgsmål, som ikke formelt kan overlades alene til selvstyremyndighedernes politiske beslutninger og administrative gennemførelse. Det er også en mulighed at lade de sikkerhedspolitiske spørgsmål indgå i en generel udenrigspolitisk enhed indtil videre.

I den udstrækning en ny selvstyrelov for Grønland opererer med juridisk kompetence hos Rigsmyndighederne skal arbejdsgruppen pege på, at grønlandske myndigheder bør kræve medbestemmelse over de udenrigspolitiske spørgsmål, som er af særlig interesse for Grønland og som forbliver i dansk forvaltningsmæssigt regi. Arbejdsgruppen har i nærværende arbejdsrapport nævnt muligheden af en fælles ledelse af den grønlandske enhed i Udenrigsministeriet som en mulighed. Det er vigtigt at den endelige løsning udformes på en sådan måde, at der er tillid til den hos både regeringen og de grønlandske myndigheder og at arbejdsgangen bliver entydig, smidig og effektiv.

5.3 Administrativ model for Grønlands deltagelse i international politik

Med udgangspunkt i de overvejelser som arbejdsgruppen har gjort sig ovenfor fremlægges i det følgende en konkret organisatorisk model (incl. bemanning) for en fremtidig udenrigsorganisation. Planen har som en af sine forudsætninger at de relevante fagdirektorater også styrkes på de politisk prioriterede områder som f.eks. handel og miljø.

5.3.1 Udenrigskontoret i 2002

Som ovenfor anført er Udenrigskontoret i 2002 et kontor i landsstyreformandens sekretariatet med en direktør, en kontorchef, 4 AC - fuldmægtige, 1 kontorfuldmægtig og 1 HK/SIK assistent. Pr. 1. september indgår den tidligere Ministerråd fra Ottawa i kontorets arbejde og med udgangen af året bortfalder 0,5 seniorkonsulent i København. I København er 2 senior-rådgivere, og i Bryssel 1 ministerråd og 1 ambassadesekretær samt 1 lokalt ansat sekretær.

(Note: Hertil kommer at den daglige leder af Danmarkskontorets serviceenhed (Seniorrådgiver), som budgetmæssigt er opført under sekretariatet, samtidig i dag varetager en række udenrigsopgaver i relation til USA/Thule Air Base samt internationale handelsspørgsmål.)

5.3.2 Organisering af udenrigstjenesten 2003 til 2013

5.3.2.1 Organisation for Udenrigskontoret

Arbejdsgruppen finder som nævnt, at Udenrigskontoret fra 2003 bør have status af et direktorat. Dette direktoratet kan henhøre under landsstyreformanden, men kan også gøres til genstand for et særligt landsstyreområde, således at der oprettes et landsstyreområde for udenrigspolitiske relationer.

Arbejdsgruppen finder dog, at de generelle udenrigsrelationer, specielt under hensyn til at de også omfatter de sikkerhedspolitiske aspekter, bør forblive under landsstyreformandens område.

Udenrigsdirektoratet bør over de nærmeste år styrkes såvel ledelsesmæssigt som mandskabsmæssigt med de dertil hørende ressourcer.

Valget af organisatorisk struktur vil til en hvis grad afhænge af den politiske kontekst, hvori den skal fungere. Indenfor administrationsområdet kan man pege på flere løsningsmodeller, som f.eks. en projektorganisation eller en klassisk hierarkisk organisation med en eller flere underafdelinger. For begge modeller gælder at man konkret skal forholde sig til, hvorledes man vil anvende de nuværende informationstekniske løsningsmuligheder, som i langt mindre grad end tidligere binder personer/medarbejdere til bestemte fysiske lokaliteter.

Arbejdsgruppen har i det følgende valgt at skitsere den traditionelle hierarkiske struktur med modifikationer i form af stabsfunktioner. Dette udelukker som sagt ikke andre muligheder, men modellen tjener som et konkret udgangspunkt for det videre arbejde og illustrerer først og fremmest det ressourcemæssige behov, som har været et gennemgående træk i hele den kontakt, som arbejdsgruppen har haft i denne proces med det administrative system.

Arbejdsgruppen finder, at hovedstrukturen bør være et direktorat med en landsstyreformand som øverste ansvarlig, en direktør, et sekretariat og to kontorer. Man anser denne model for egnet som udgangspunkt for udviklingen af udenrigsrelationer de næste 10; 15 år.

Direktøren referer til den politiske chef - landsstyreformanden - i alle saglige spørgsmål og varetager ledelsesfunktionen i relation til medarbejderne i Nuuk såvel som til personale ansat udenfor Grønland.

Sekretariatet skal varetage budget- og regnskabsfunktion, protokolfunktion, kalenderplanlægning, journal og kommunikation herunder samarbejdet med hjemmestyrets informationsafdeling.

1. Kontor (Politisk kontor) har sagsområderne FN, herunder særligt spørgsmål i relation til Oprindelige Folk, ICC, Arktisk Råd, Nordisk Ministerråd og generelle vestnordiske spørgsmål, sekretariat for Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg, bilaterale aftaler og direktoratets generelle koordination i forhold til øvrige direktorater. Ansvarlig for sikkerhedspolitisk informationsindsamling og sagsbehandling, herunder forberedelse af politiske forhandlinger mellem grønlandske og danske myndigheder og relationerne i forhold til USA.

2. Kontor (Erhverv og Bæredygtig udvikling) har områderne EU aftalerne og OLT, koordinering i forbindelse med udvikling af internationale samarbejdsprojekter herunder særligt projekter i forhold til EU, WTO og bilaterale handelsaftaler samt bæredygtig udvikling (opfølgning af Rio/Agenda 21). Internationalt økonomisk samarbejde til understøttelse for erhvervsudvikling forventes at blive centralt for kontorets virke.

Medarbejdere udenfor Nuuk. Ministerråden i Bryssel er ansat af det danske udenrigsministerium, men arbejder i dagligdagen i meget stor udstrækning direkte sammen med Udenrigskontoret i Nuuk.

Arbejdsgruppen har som tidligere nævnt **anbefalet**, at Grønland bliver repræsenteret i Nordamerika. Dette kan i første omgang ske ved at placere en medarbejder i New York med arbejdsopgaver i relation til FN og med mulighed for at varetage Grønlands interesser i Washington og Ottawa efter behov. Hertil kommer, at der kan opstå behov for at udstationere medarbejdere i en begrænset periode såfremt der opstår særlige forhold, som ikke kræver permanent tilstedeværelse i et land eller ved en organisation.

I den udstrækning det i de kommende år lykkes at finde og få udnævnt honorærkonsuler i tilknytning til Kongeriget Danmarks udenrigstjeneste i det arktiske område, som har en særlig tilknytning til Grønland, vil dette også stille krav til organisationen i form af informationsformidling og opfølgende kontakter.

Medarbejdere i København er direkte underlagt direktøren i Nuuk og refererer i praksis i saglig henseende til det kontor/den medarbejder i Nuuk, hvorunder den pågældende sag henhører. Arbejdsgruppen finder, at funktionen i København bør styrkes og personsammenfaldet mellem landsstyrets repræsentant og Erhvervsdirektoratets internationale fiskeriforhandler på sigt ophæves. Landsstyrets repræsentant i København skal være aktiv i forhold til både danske myndigheder og udenlandske repræsentationer, ligesom han skal kunne pålægges ad hoc opgaver på områder, som ellers ville kræve megen rejseaktivitet ud af Nuuk. Hertil kommer, at man i højere grad kan udnytte det forhold, at landsstyrets repræsentant i København er undergivet direkte instruks fra Nuuk, hvilket i princippet ikke er tilfældet for Grønlands

repræsentanter i udlandet, som er undergivet Udenrigsministeriets generelle instruks. På det tidspunkt hvor landsstyrets repræsentant i Danmarkskontoret overgår til ansættelse i udenrigsdirektoratet, kan man tilpasse referenceforholdene for Udenrigskontorets øvrige ansatte i København.

5.3.2.2 Bemanding og ressourcer for Udenrigskontoret

I den følgende beskrivelse af bemandingsbehov har arbejdsgruppen taget udgangspunkt i de oplyste opgaver under den klare forudsætning, at den øgede deltagelse stiller markant større krav til den administrative forberedelse i det grønlandske system. Øget juridisk kompetence vil herudover medføre en forpligtigelse som vil skærpe kravene til den indholdsmæssige sagsbehandling og den politiske præsentation og forhandlingskompetence.

Sekretariatet overtager fra den eksisterende organisation en kontorfuldmægtig og en HK/SIK assistent. Der er behov for en sekretariatsleder, der ud over det overordnede ansvar skal tage sig af protokolfunktion og formidlingsopgaverne. En sekretær til direktøren tilknyttes sekretariatet organisatorisk.

1. kontor (Politisk kontor) har med dagens bemanding en kontorchef og 2 AC fuldmægtige, hvoraf den ene er Udenrigskontorets nordiske medarbejder og den anden har hovedopgaver i relation til Landstingets Udenrigs- og Sikkerhedspolitiske Udvalg. Der er umiddelbart behov for en sekretær samt en medarbejder til spørgsmål vedrørende Arktisk Råd og FN med særligt henblik på oprindelige folk. Udgangspunktet er en AC₂ medarbejder, men også en anden baggrund kombineret med international erfaring bør kunne tages i betragtning.

På det sikkerhedspolitiske område skal der som udgangspunkt ansættes en medarbejder, som kan samle trådene i forhold til rigsmyndighederne og forholdene på TAB. Udviklingen af arbejdsmængden på området vil afhænge af, hvordan samarbejde med rigsmyndighederne under en ny selvstyrelov udformes.

Arbejdsgruppen har foreslået, at Grønlands ministerråd i Bryssel også akkrediteres NATO's hovedkvarter i Bryssel, hvilket vil øge arbejdsopgaverne.

2. Kontor (Erhverv og Bæredygtig udvikling) har for nærværende kun en medarbejder fra den nuværende organisation. Ministerråden fra Ottawa kan indgå i dette kontor som seniorrådgiver fra 1. september 2002. Kontoret skal have tilført en kontorchef, en AC medarbejder (international økonomi og erhvervsudvikling) og en medarbejder med særligt henblik på udvikling og styring af større projekter, som skal fremmes overfor bl.a. EU, samt en HK/SIK sekretær.

Medarbejdere udenfor Nuuk. Som ovenfor anført finder arbejdsgruppen at Grønland bør være repræsenteret i forhold til FN og i forhold til Nordamerika, hvortil kommer behovet for at styrke repræsentationen i Bryssel. Dette kan ske ved en ekstra medarbejder samt ved øgede bevillinger til specifikt at engagere personer ad hoc til at forfølge bestemte sager. Ved ansættelse af en ekstra medarbejder i Bryssel kunne funktionerne i Geneve i forhold til Permanent Forum varetages herfra. Danmarkskontoret bør som nævnt have en repræsentationschef ansat i udenrigsdirektoratet, som også leder og fordeler arbejdet blandt udenrigsdirektoratets ansatte i København.

Arbejdsgruppen forudsætter at landsstyret og Landstinget fremover afsætter de ressourcer, der er nødvendige for at indfri de ambitioner, som ligger bag ønsket om en tydeligere grønlandsk international profil. Den ovenfor skitserede udvikling af medarbejderstaben indikerer at en fuldstændig udbygning, som foreslået over tid vil betyde en fordobling af udgifterne til det udenrigspolitiske arbejde der udføres af Udenrigskontoret.

5.3.2.3 Udenrigsrelationer i den øvrige del af administrationen

Arbejdsgruppen henviser til sine generelle bemærkninger i Arbejdsrapport nr. 1 om udenrigsrelationerne set i forhold til de ressourcer, der i 2001 er afsat til formålet. Arbejdsgruppen har noteret sig, at den gennemgang af hjemmestyrets organisation, som blev præsenteret på seminaret i maj, skal ske i alle grene af hjemmestyrets centraladministration. Arbejdsgruppen skal i denne forbindelse **anbefale**, at man i denne gennemgang særskilt i hvert enkelt direktorat behandler spørgsmålet om, hvorledes udenrigsanliggender forvaltes, herunder samarbejdsrelationerne til Udenrigskontoret. Man bør i denne forbindelse særligt være opmærksom på behovet for at styrke udenrigsdimensionen i de områder som repræsenterer et aktuelt/potentielt eksportområde.

5.3.2.4 Forholdet til den danske udenrigstjeneste

Forholdet til den danske udenrigstjeneste vil i første omgang afhænge af, hvor stor en del af den udenrigspolitiske kompetence (i juridisk forstand), der ligger i København henholdsvis i Nuuk.

Som nævnt ovenfor har arbejdsgruppen noteret sig et forslag, som i princippet er bygget over modellen for den eksisterende råstofordning, når det gælder sager, der forbliver et rigsansliggende. Arbejdsgruppen vil **anbefale**, at man lader dette forslag indgå i de drøftelser, der må forudsættes at skulle føres med de danske myndigheder, idet man antager, at der kræves en nærmere udredning før man kan konkludere om denne model fuldt ud vil kunne tilgodese både de danske og de grønlandske interesser.

Et andet element af udenrigstjenesten er etableringen af det faktiske grundlag, som beslutningerne skal bygge på. I råstofmodellen indgår, at Råstofdirektoratet har en trækningsret på danske faglige institutioner.

På samme måde kunne man tænke sig at et grønlandsk selvstyre fik adgang til at rekvirere udredningsopgaver udført af f.eks. DUPI indenfor en nærmere fastsat ramme (mand-mdr/år). Derved kunne det faglige beslutningsgrundlag i selvstyreforvaltningen styrkes ud fra opgaver/spørgsmål som i første omgang blev defineret fra grønlandsk side.

Endelig bør man undersøge om der kan etableres samarbejdsordninger mellem udenrigsdirektoratet og Udenrigsministeriet i København, hvorefter ansatte i udenrigsdirektoratet i kortere eller længere perioder kan arbejde i Udenrigsministeriet (bl.a. m.h.p. efteruddannelse) og ansatte i Udenrigsministeriet kan arbejde i udenrigsdirektoratet (bl.a. m.h.p. overførsel af faglig viden og kompetence).

Direktoratet for Udenrigsansliggender

Intet år betyder, at stillingen er normeret. År angiver foreslået tidspunkt for nynormering.

Sidst opdateret den 25. oktober 2005